

Regeringens proposition

1983/84: 156

om ändring i lagen (1950: 382) om svenskt medborgarskap;

beslutad den 22 mars 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

ANITA GRADIN

Propositionens huvudsakliga innehåll

Ärenden som rör förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan handläggs nu med ett undantag av länsstyrelserna. I propositionen föreslås att anmälningsärenden som avser icke-nordiska medborgare förs över till statens invandrarverk. Detta föranleder vissa ändringar i lagen (1950: 382) om svenskt medborgarskap.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1950: 382) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1950: 382) om svenskt medborgarskap¹

dels att i 8, 9, 9 a, 12 och 14 a §§ orden "den centrala utlänningsmyndigheten" skall bytas ut mot "statens invandrarverk",

dels att 2 a, 3, 4, 6, 7 a och 11 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Har barn ej förvärvat svenskt medborgarskap enligt 1 eller 2 § men är barnets fader sedan tiden för barnets födelse svensk medborgare och har han genom slutligt avgörande av svensk domstol fått vårdnaden om barnet ensam eller gemensamt med barnets moder, förvärvat barnet svenskt medborgarskap genom att fadern eller, vid gemensam vårdnad, föräldrarna hos länsstyrelsen i det län, där barnet är kyrkobokfört, skriftligen anmäler sin önskan om detta innan barnet fyllt aderton år. *Har barnet ej hemvist i Sverige, sker anmälan hos den centrala utlänningsmyndigheten.* Har barnet fyllt femton år, fordras barnets samtycke.

Har barn ej förvärvat svenskt medborgarskap enligt 1 eller 2 § men är barnets fader sedan tiden för barnets födelse svensk medborgare och har han genom slutligt avgörande av svensk domstol fått vårdnaden om barnet ensam eller gemensamt med barnets moder, förvärvat barnet svenskt medborgarskap genom att fadern eller, vid gemensam vårdnad, föräldrarna hos den myndighet som anges i 11 § första stycket skriftligen anmäler sin önskan om detta innan barnet fyllt aderton år. Har barnet fyllt femton år, fordras barnets samtycke.

3 §

Utlänning, som oavbrutet haft sin hemvist i riket från det han fyllt sexton år och dessutom tidigare haft sitt hemvist här under sammanlagt minst fem år, förvärvat svenskt medborgarskap genom att, efter det han fyllt tjuguetta år men innan han fyllt tjugutretta år, hos länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd skriftligen anmäla sin önskan att bli svensk medborgare. Den som icke är medborgare i någon stat eller styrker, att han skulle förlora sitt utländska medborgarskap genom att förvärva svenskt medborgarskap, må dock göra sådan anmälan redan då han fyllt

Utlänning, som oavbrutet haft sitt hemvist i riket från det han fyllt sexton år och dessutom tidigare haft sitt hemvist här under sammanlagt minst fem år, förvärvat svenskt medborgarskap genom att, efter det han fyllt tjuguetta år men innan han fyllt tjugutretta år, hos den myndighet som anges i 11 § första stycket skriftligen anmäla sin önskan att bli svensk medborgare. Den som icke är medborgare i någon stat eller styrker, att han skulle förlora sitt utländska medborgarskap genom att förvärva svenskt medborgarskap, må dock göra sådan anmälan redan då han fyllt

¹ Lagen omtryckt 1979: 139.

Nuvarande lydelse

aderton år, om han vid tiden för anmälan har sitt hemvist i riket sedan fem år och dessutom tidigare haft sitt hemvist här under sammanlagt minst fem år.

Då riket är i krig, äger vad i första stycket är stadgat icke tillämpning å den som är medborgare i fientlig stat eller som där ägt medborgarskap men förlorat det utan att förvärva medborgarskap i annan stat.

Föreslagen lydelse

aderton år, om han vid tiden för anmälan har sitt hemvist i riket sedan fem år och dessutom tidigare haft sitt hemvist här under sammanlagt minst fem år.

4 §

Har någon, som vid födelsen blivit svensk och oavbrutet haft sitt hemvist här i riket intill aderton års ålder, förlorat sitt svenska medborgarskap, återvinner han, om han sedan två år har hemvist i riket, medborgarskapet genom att hos *länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd* skriftligen anmäla sin önskan härom. Den som är utländsk medborgare återvinner dock icke svenskt medborgarskap, med mindre han styrker, att han därigenom skulle förlora det utländska medborgarskapet.

Har någon, som vid födelsen blivit svensk *medborgare* och oavbrutet haft sitt hemvist här i riket intill aderton års ålder, förlorat sitt svenska medborgarskap, återvinner han, om han sedan två år har hemvist i riket, medborgarskapet genom att hos *den myndighet som anges i 11 § första stycket* skriftligen anmäla sin önskan härom. Den som är utländsk medborgare återvinner dock icke svenskt medborgarskap, med mindre han styrker, att han därigenom skulle förlora det utländska medborgarskapet.

6 §

Utlänning, som

1. fyllt aderton år,
2. sedan fem år eller, i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare, sedan två år har hemvist här i riket; samt
3. fört en hederligandel,
kan på ansökan upptagas till svensk medborgare (naturaliseras). Fråga om naturalisation prövas av *den centrala utlänningsmyndighet som avses i 3 § utlänningslagen den 30 april 1954 (193)*.

Finnes det medföra gagn för riket att sökanden upptages till svensk medborgare eller har sökanden fört ut ägt svenskt medborgarskap eller är sökanden gift med svensk medborgare eller föreliggande eljest med hänsyn till sökandens förhållanden särskilda skäl för dennes upptagande till svensk medborgare, må naturalisation beviljas, även om de i första stycket stadgade villkoren icke äro uppfyllda.

Utlänning, som

1. fyllt aderton år,
2. sedan fem år eller, i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare, sedan två år har hemvist här i riket; samt
3. fört en hederligandel,
kan på ansökan upptagas till svensk medborgare (naturaliseras). Fråga om naturalisation prövas av *statens invandrarverk*.

Finnes det medföra gagn för riket att sökanden upptages till svensk medborgare eller har sökanden fört ut ägt svenskt medborgarskap eller är sökanden gift med svensk medborgare eller föreliggande eljest med hänsyn till sökandens förhållanden särskilda skäl för dennes upptagande till svensk medborgare, må naturalisation beviljas, även om de i första stycket stadgade villkoren icke äro uppfyllda.

Nuvarande lydelse

Förlorar sökande, som har utländskt medborgarskap, ej detta i och med sin naturalisation utan fordras härför medgivande av den utländska statens regering eller annan myndighet, må som villkor för medborgarskapets förvärvande stadgas, att sökanden inför *den centrala utlänningsmyndigheten* inom viss tid styrker att dylikt medgivande lämnats.

Då utlänning enligt denna paragraf upptages till svensk medborgare, bestämmer *den centrala utlänningsmyndigheten*, huruvida naturalisationen skall omfatta även sökandens ogifta barn under aderton år.

Föreslagen lydelse

Förlorar sökande, som har utländskt medborgarskap, ej detta i och med sin naturalisation utan fordras härför medgivande av den utländska statens regering eller annan myndighet, må som villkor för medborgarskapets förvärvande stadgas, att sökanden inför *statens invandrarverk* inom viss tid styrker att dylikt medgivande lämnats.

Då utlänning enligt denna paragraf upptages till svensk medborgare, bestämmer *statens invandrarverk*, huruvida naturalisationen skall omfatta även sökandens ogifta barn under aderton år.

7 a §

Bestämmelserna i andra och tredje styckena tillämpas i fråga om stat med vilken Sverige har ingått avtal om detta.

Svensk medborgare, som genom fadern eller modern från födelsen förvärvat medborgarskap även i fördragsslutande stat, förlorar det svenska medborgarskapet då han uppnår en i avtalet angiven ålder, som ej får understiga nitton och ej överstiga tjugutvå år, om han sedan minst fem år har sitt hemvist i den andra staten.

I fall som avses i andra stycket tillämpas reglerna i 8 § andra stycket, om ej annat anges i avtalet.

Den som enligt andra stycket förlorat svenskt medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i fördragsslutande stat som där anges, återvinner svenskt medborgarskap genom att, efter det han tagit hemvist här i riket, hos *länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd* skriftligen anmäla sin önskan om detta. Vid sådant förvärv av medborgarskap skall reglerna i 4 § sista meningen och 5 § tillämpas.

Den som enligt andra stycket förlorat svenskt medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i fördragsslutande stat som där anges, återvinner svenskt medborgarskap genom att, efter det han tagit hemvist här i riket, hos *den myndighet som anges i 11 § första stycket* skriftligen anmäla sin önskan om detta. Vid sådant förvärv av medborgarskap skall reglerna i 4 § sista meningen och 5 § tillämpas.

11 §

När någon gör anmälan enligt 2 a, 3, 4, 7 a eller 10 §, åligger det *länsstyrelsen* att meddela beslut, huruvida på grund av anmälingen svenskt medborgarskap förvärvats eller ej. Motsvarande gäller i fråga

Anmälan enligt 2 a, 3, 4 eller 7 a § skall göras hos *statens invandrarverk*. Är utlänningen medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge skall anmälan dock göras hos *länsstyrelsen* i det

Nuvarande lydelse

om den centrala utlänningsmyndigheten, när anmälan enligt 2 a § sker hos myndigheten.

Föreslagen lydelse

län där han är kyrkobokförd. Det åligger den myndighet till vilken anmälningen sålunda eller enligt 10 § görs att meddela beslut huruvida på grund av anmälan svenskt medborgarskap förvärvats eller ej.

Vill någon erhålla förklaring att han är svensk medborgare, må han göra ansökan därom hos regeringen, som efter regeringsrättens hörande äger meddela sådan förklaring; dock må härvid icke prövas fråga som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Har före ikraftträdandet anmälan enligt 2 a §, 3 eller 4 § gjorts hos en länsstyrelse, tillämpas äldre bestämmelser.

Utdrag

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-03-22

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Gradin

Proposition om ändring i lagen (1950: 382) om svenskt medborgarskap

Gällande bestämmelser

En utlänning kan i vissa fall få svenskt medborgarskap genom en skriftlig ansökan till länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd. Bestämmelser om detta återfinns i 2 a, 3, 4, 7 a och 10 §§ lagen (1950: 382) om svenskt medborgarskap.

Enligt 3 § första stycket medborgarskapslagen kan en utlänning, som oavbrutet har haft sitt hemvist i Sverige från det han fyllt 16 år och dessutom tidigare haft sitt hemvist här under sammanlagt minst fem år, genom ett anmälningsförfarande få svenskt medborgarskap. En förutsättning är att anmälan görs efter det att han fyllt 21 år men innan han fyller 23 år. Om utlänningen inte är medborgare i någon stat eller styrker att han skulle förlora sitt utländska medborgarskap genom att förvärva svenskt, får ansökan göras redan då han fyllt 18 år. I detta fall krävs att han vid tiden för ansökan har haft sitt hemvist här sedan fem år och dessutom tidigare har haft sitt hemvist här under sammanlagt fem år. Enligt 10 § a medborgarskapslagen samt 10 § medborgarskapskungörelsen (1969: 235) likställs vid tillämpningen av 3 § hemvist i Danmark, Finland och Norge med hemvist här i riket om den hemvisttiden har infallit före 16 års ålder och tidigare än fem år före ansökan.

I 4 § medborgarskapslagen regleras frågan om s.k. återvinning av svenskt medborgarskap. Bestämmelsen avser den som vid födelsen blev svensk medborgare och som oavbrutet har haft sitt hemvist här i riket fram till 18 års ålder. Har han förlorat sitt svenska medborgarskap, kan han återvinna detta genom ansökan, om han sedan två år har hemvist i Sverige. Den som är utländsk medborgare måste dock samtidigt styrka att han förlorar det utländska medborgarskapet. Enligt 10 § a) medborgarskapsla-

gen likställs vid tillämpningen av 4 § hemvist intill 12 års ålder i Danmark, Finland eller Norge med hemvist i Sverige.

En medborgare i Danmark, Finland eller Norge kan enligt 10 § b) medborgarskapslagen samt 10 § medborgarskapskungörelsen under vissa förutsättningar förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Förutsättningarna är att han har fått det danska, finska eller norska medborgarskapet på annat sätt än genom naturalisation, att han har fyllt 18 år och sedan minst fem år har hemvist här i riket samt att han under denna tid inte har dömts till fängelse eller till sådan påföljd som enligt 36 kap. 6 § brottsbalken är jämställd med fängelse.

Enligt 10 § c) medborgarskapslagen samt 10 § medborgarskapskungörelsen kan den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet har varit medborgare i Danmark, Finland eller Norge återvinna svenskt medborgarskap genom anmälan sedan han åter har fått hemvist här i riket.

Sedan den 1 juli 1979 gäller vidare enligt 2 a § medborgarskapslagen, att ett barn som har svensk far men inte har blivit svensk medborgare vid födelsen eller genom föräldrarnas äktenskap i vissa fall kan bli svensk medborgare genom anmälan. Fadern skall i dessa fall vara svensk medborgare sedan barnets födelse och genom lagakraftvunnet avgörande av svensk domstol vara vårdnadshavare för barnet, ensam eller tillsammans med modern. Om barnet har fyllt 15 år, skall det ha samtyckt till medborgarskapsförvärvet.

Även i 7 a § medborgarskapslagen finns vissa bestämmelser om förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan. Dessa har dock för närvarande inte någon praktisk betydelse eftersom de förutsätter avtal mellan Sverige och ett annat land och något sådant avtal ännu ej har träffats.

Anmälan av utlänningens önskan att få svenskt medborgarskap skall göras skriftligen till länsstyrelsen i det län där han är kyrkobokförd. Anmälan enligt 2 a § beträffande ett barn som inte har hemvist i Sverige skall dock göras hos statens invandrarverk.

Handläggningen av anmälningsärenden regleras i medborgarskapskungörelsen. Personbevis och i förekommande fall lagakraftvunnen dom som styrker vem som har vårdnaden om barnet skall bifogas anmälningen. En anmälan enligt 2 a, 3, 4 och 10 §§ skall undertecknas på heder och samvete och vid anmälan enligt 10 § b) skall anmälaren även uppge föräldrarnas medborgarskap vid födelsen. Den handläggande myndigheten - i allmänhet länsstyrelsen - granskar därefter de i anmälningen lämnade uppgifterna och införskaffar i förekommande fall utdrag ur kriminalregistret. Det senare gäller vid anmälan enligt 10 § b) medborgarskapslagen. Länsstyrelsen skall inte företa någon mer ingående prövning i anmälningsärendet utan endast konstatera om vissa i lagen uppställda förutsättningar har uppfyllts. Eftersom handläggningen av anmälningsärenden enligt 3 eller 4 § medborgarskapslagen kräver kännedom om innehållet i utländsk medborgars-

kapslagstiftning, informerar invandrarverket kontinuerligt länsstyrelserna om dessa bestämmelser.

Länsstyrelsen anger i sitt beslut om svenskt medborgarskap har förvärvats eller inte på grund av anmälningen. Förvärvet sker från den dag anmälningen kom in till myndigheten. Har någon genom anmälan fått svenskt medborgarskap, underrättas skyndsamt pastorsämbetet i den församling där han är kyrkobokförd. Om den som fått svenskt medborgarskap före anmälningen inte var medborgare i ett nordiskt land, skall enligt 5 § medborgarskapskungörelsen underrättelse lämnas även till statens invandrarverk. Avslagsbeslut skall motiveras och förses med besvärshänvisning. Beslutet kan överklagas till kammarrätten.

Under år 1981 avgjorde länsstyrelserna omkring 5 600 anmälningsärenden. Av dessa handlades 1 460 av länsstyrelsen i Stockholm. Omkring 97 % av dessa senare ärenden utgjordes av anmälningar av medborgare i annat nordiskt land, medan knappt 3 % gällde anmälningar av icke nordiska medborgare. Under 1982 avgjordes totalt 6 245 anmälningsärenden, varav 2,5 % eller 158 ärenden avsåg icke-nordiska medborgare.

Föredragandens överväganden

I 1982 års budgetproposition (prop. 1981/82: 100, bilaga 18, s. 24) anmäldes vissa frågor rörande länsstyrelsernas arbetsuppgifter i ett besparings- och rationaliseringsperspektiv. Föredraganden, statsrådet Boo, hänvisade därvid till möjligheten av en förenkling av länsstyrelsernas handläggning av medborgarskapsärenden. Mot denna bakgrund har inom arbetsmarknadsdepartementet utretts frågan om man bör föra över anmälningsärendena från länsstyrelserna till pastorsämbetena eller alternativt till statens invandrarverk. Ett syfte har därvid varit att bedöma om en sådan överflyttning är motiverad av besparings- och rationaliseringsskäl. Utredningen har redovisats i en promemoria (Ds A 1983: 12, Hemvisttidens beräkning i naturalisationsärenden - prövning av anmälningsärenden enligt medborgarskapslagen), vilken har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av kammarrätten i Jönköping, rikspolisstyrelsen, statens invandrarverk, riksskatteverket, länsstyrelsen i Stockholms län samt länsstyrelsernas organisationsnämnd.

Utredningen har visat att en överföring av anmälningsärenden till pastorsämbetena skulle kräva en omfattande och kontinuerlig utbildning och information och att den därför ej skulle medföra någon kostnadsbesparing för staten. På grund av detta och eftersom en sådan överflyttning även kan antas medföra risk för en oenhetlig praxis finner jag inte skäl att föreslå en sådan ändring.

Av departementspromemorian framgår vidare att de svårigheter som någon gång har förekommit vid länsstyrelsernas handläggning av anmäl-

ningsärenden väsentligen har hänfört sig till anmälningar från icke-nordiska medborgare. Anmälningar från nordbor, som utgör den alldeles övervägande andelen ärenden, förefaller som regel inte ha vållat några större problem och är inte resurskrävande. Det är i dessa anmälningsärenden inte fråga om att göra någon diskretionär bedömning. Prövningen innebär i princip endast att myndigheten konstaterar om vissa i lagen uppställda kriterier är uppfyllda och i så fall beslutar om förvärv av svenskt medborgarskap. Handläggningen vid länsstyrelserna möjliggör dessutom en personlig kontakt mellan myndigheten och utlänningen, som då kan få hjälp och råd av den tjänsteman som handlägger frågan. Från remissinstansernas sida har inte rests några invändningar mot att länsstyrelserna även framdeles skulle handlägga anmälningsärenden rörande nordiska medborgare. En överföring av handläggningen av sådana ärenden skulle dessutom enligt utredningen sannolikt medföra ökade kostnader för staten.

Mot den bakgrund som jag nu har angett anser jag, i likhet med remissinstanserna, att någon ändring av länsstyrelsernas befattning med medborgarskapsärenden som rör nordbor inte bör göras.

Beträffande anmälningar av icke-nordiska medborgare enligt 2 a, 3 eller 4 § medborgarskapslagen är dock förhållandena annorlunda. Det rör sig här om ett förhållandevis litet antal ärenden, mindre än 200 ärenden per år i hela landet. Handläggningen av dessa kräver viss kännedom om innehållet i utländsk medborgarskapslagstiftning. Statens invandrarverks medborgarskapsbyrå har en omfattande kunskap på detta område och måste för närvarande kontinuerligt informera länsstyrelserna om förändringar av bestämmelserna. Om dessa anmälningsärenden fördes över till invandrarverket skulle denna informationsverksamhet ej längre behövas. På grund av att ärendena är så få har länsstyrelserna inte heller möjlighet att skaffa sig någon bredare erfarenhet av dem. En centralisering av ärendena till invandrarverket skulle därför även främja en enhetligare praxis.

En överföring till statens invandrarverk av anmälningsärenden som rör icke-nordiska medborgare skulle vidare leda till en enhetligare ordning i fråga om underrättelser till respektive utländsk beskickning i Stockholm om beslut att tillerkänna utlänning svenskt medborgarskap. Av särskild vikt är i detta sammanhang att sådan underrättelse av naturliga skäl inte bör lämnas, om anmälaren är flykting. Länsstyrelserna vet emellertid i allmänhet inte om utlänningen är flykting eller inte, vilket däremot framgår av invandrarverkets handlingar. En annan vinst med en sådan överföring skulle ligga i att länsstyrelsernas skyldighet att underrätta invandrarverket skulle komma att försvinna. Information till pastorsämbeten om att vederbörande har förvärvat svenskt medborgarskap skulle ske samtidigt med att beslutet registreras i invandrarverkets datasystem.

Mot en överföring talar att den personliga kontakten mellan sökanden och myndigheten skulle kunna försvåras. Den nackdelen skulle emellertid kunna motverkas genom att blanketter för erhållande av medborgarskap genom anmälan framdeles hålls tillgängliga hos polismyndigheterna.

I departementspromemorian förordas att anmälningsärenden rörande icke nordiska medborgare flyttas över från länsstyrelserna till statens invandrarverk. Remissinstanserna har genomgående ställt sig positiva till den föreslagna ändringen. *Statens invandrarverk* anför att verket inte torde behöva något resurstillskott för handläggningen av de aktuella ärendena, eftersom verket samtidigt skulle slippa lämna information till länsstyrelserna. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har påpekat att sökandena har behov av att få personlig hjälp att fylla i ansökningshandlingarna men anser ändå att vinsterna med en överföring överväger nackdelarna. *Riksskatteverket* understryker att en ändring av nu gällande bestämmelser inte får leda till längre handläggningstider, eftersom detta skulle kunna föranleda rättsförluster, exempelvis i fråga om utövande av rösträtt.

För egen del anser jag att de åberopade skälen för en överflyttning är övertygande. För länsstyrelsernas del innebär en sådan förändring en viss besparing. Något tillskott av resurser till invandrarverket är inte erforderligt varför ändringen totalt sett medför något minskade kostnader. Det är samtidigt av största vikt att handläggningstiderna inte förlängs. Med hänsyn till ärendenas förhållandevis ringa antal, invandrarverkets kompetens och erfarenhet och de förenklingar som skulle följa av att information ej behöver lämnas till länsstyrelserna bedömer jag emellertid att handläggningen inte kommer att fördröjas.

Jag föreslår därför att handläggningen av sådana anmälningsärenden enligt 2 a, 3, 4 och 7 a §§ medborgarskapslagen som avser icke-nordiska medborgare förs över från länsstyrelserna till statens invandrarverk. Bestämmelserna härom har sammanförts i 11 §. Besvär över beslut i anmälningsärenden bör liksom hittills prövas av kammarrätt. Den nya ordningen bör gälla fr.o.m. den 1 januari 1985.

Jag har i denna fråga samrått med chefen för civildepartementet.

Med hänsyn till lagändringens enkla och okomplicerade beskaffenhet behöver något yttrande av lagrådet inte inhämtas.

Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att anta det inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.